

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการติดต่อสื่อสารกัน อีกทั้งสังคมก็มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารมวลชน จำเป็นอย่างยิ่งที่คนเราจะต้องเอาใจใส่เพื่อใฝ่รู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของคนเราได้ เพื่อให้เราจะได้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมนั้นอย่างปกติสุข

ในการใช้ชีวิตในสังคมนั้น ทักษะที่เราใช้มากที่สุดในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ที่ต้องมีการติดต่อกันที่สำคัญก็คือการฟัง ดังที่มันักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ เช่น ศรีวิไล ดอกจันทร์ (2528 : 95) กล่าวว่า "สัดส่วนของการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนในชีวิตประจำวันของเรานั้น เราฟังมากกว่าพูด พูดมากกว่าอ่าน อ่านมากกว่าเขียน" ทั้งยังมันักวิจัยที่ให้ความสนใจในเรื่องการใช้ทักษะในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้ทักษะของมนุษย์ว่ามีมากน้อยเพียงใด ก็พบว่ามีการใช้ทักษะการฟังมากที่สุด เช่น พอล ที แรนกิน (Paul T. Rankin, 1982 : 523-630) และ เซลเลสท์ แซพเพลล์ (Celest Zappele, 1984 : 31) ได้ศึกษาพบว่า มีการใช้ทักษะการฟังมากกว่าทักษะอื่นถึงร้อยละ 45 ส่วน สุปราณี พฤติการณ์ (2533 : 5) กล่าวถึงการที่ใช้ทักษะการฟังของนักเรียนโดยสรุปว่า นักเรียนใช้ทักษะการฟังมากกว่าทักษะอื่นถึงร้อยละ 46

สังคมของมนุษย์เรานั้นบางครั้งอยู่กันอย่างไม่ปกติสุขเท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นเพราะเราไม่เข้าใจ และความไม่เข้าใจกันนั้นก็เนื่องมาจากการสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพนั้นอาจหมายความว่าผู้รับสารที่รับสารมาอย่างผิดพลาด หรือผู้ส่งสารที่ส่งสารไม่ชัดเจนก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดการเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจาก

ความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้รับสารขาดการไตร่ตรอง ไม่ใช่เหตุผลในการตัดสินใจ เรื่องราวที่ได้รับ อาจทำให้มีความคิดเห็นไม่ตรงกันย่อมทำให้เกิดโทษทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารได้ ดังที่ เปลื้อง ณ นคร (2527 : 277) กล่าวว่า "ถ้าภาษาที่ส่งระหว่างกัน แล้วไม่เข้าใจกัน หรือเข้าใจกันคนละเรื่อง ต่างคนต่างเข้าใจ การสื่อสารหรือส่งภาษาก็ไม่เกิดผล ไม่มีประโยชน์ อาจเป็นโทษเกิดความสับสนขึ้นในสังคม" อาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่ขาดการฝึกฝนด้านการฟังหรือผู้ที่ไม่มีความสามารถทางการฟังย่อมจะฟังเรื่องราวต่าง ๆ แล้วไม่เข้าใจ ตีความหมายผิดและเข้าใจเรื่องราวเหล่านั้นผิดพลาด อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่สงบสุขในชีวิตของตนเองและในสังคมนั้นได้

การฟังที่จะก่อให้เกิดประโยชน์นั้น ผู้ฟังจะต้องใช้สติปัญญาในการไตร่ตรอง เพื่อหาเหตุผลว่าสิ่งที่ได้ฟังนั้นมีความถูกต้อง เหมาะสมควรแก่การเชื่อถือหรือนำไปปฏิบัติตามต่อไปได้ สวานิต ชมาภักย์ (2527 : 107) กล่าวว่าโดยสรุปว่า การฟังเป็นนั้นจะต้องมีการตอบสนองโดยใช้วิจารณญาณในการฟัง ประเมินสิ่งที่ฟัง ไตร่ตรองตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ว่าสิ่งนั้นควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ

การใช้วิจารณญาณในการฟังจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรปลูกฝังให้แก่นักเรียน ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ ยุกา สังคีรี (2525 : 149) ที่กล่าวไว้สรุปได้ว่า การฟังอย่างมีวิจารณญาณนั้น ถือว่าเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังแก่ประชาชนในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะจะทำให้รู้จักฟังแล้วคิดอย่างมีเหตุผล แยกข้อดีข้อเสียได้ ทำให้ตัดสินใจสิ่งใดอย่างมีเหตุผล

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า ทักษะการฟังนั้นมีความสำคัญและใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวันของคนเรา ในขณะที่เราเห็นว่าทักษะการฟังมีความสำคัญ และเป็นทักษะที่ใช้มากที่สุด แต่กลับมีผู้กล่าวว่าครูมักจะละเลยในการสอนการฟังอย่างมีประสิทธิภาพให้แก่นักเรียน ดังที่ ที แบลงเคนชิพ (T. Blankenship, 1982 : 41) ได้ศึกษาพบว่า ในการสอนของครูมีการละเลยการสอนฟังถึงร้อยละ 71 และมีครูเพียงร้อยละ 29

เท่านั้นที่สนใจในการสอนทักษะการฟังที่ดีให้แก่นักเรียน ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้การฟังของนักเรียนนั้นไม่มีประสิทธิภาพ ส่วนความคิดเห็นของ สุขปะนิย์ นาคทรพรพ และ ประภาศรี สิทอำไพ (2520 : 13) กล่าวโดยสรุปว่า ในชั้นเรียนนั้น เราฝึกเขียนมากกว่าฝึกอ่าน ฝึกอ่านมากกว่าฝึกพูด และละเลยการฝึกทักษะการฟัง

สุขปะนิย์ นาคทรพรพ (2526 : 228) ได้อภิปรายกับครูภาษาไทยและสรุปปัญหาการใช้ภาษาไทย ไว้ 4 ประการ คือ

1. นักเรียนฟังไม่รู้เรื่อง เพราะมีคำต่างประเทศ สำนวน หรือศัพท์ยากอยู่ในเรื่องที่ฟัง
2. นักเรียนฟังแล้วจับใจความสำคัญไม่ได้
3. นักเรียนฟังแล้วไม่เข้าใจความหมาย ไม่เข้าใจจุดประสงค์ แปลเจตนาของผู้พูด
4. นักเรียนฟังแล้ววิเคราะห์ไม่ได้ คือแยกข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นไม่ได้ทำให้ไปไม่ถึงความสามารถขั้นวิเคราะห์และการใช้วิจารณญาณ

ทั้งนี้ยังกล่าวต่อไปว่า สื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของนักเรียนมาก จึงเป็นสิ่งที่ครูควรตั้งจุดมุ่งหวังว่าต้องสอนให้นักเรียนฟังอย่างมีวิจารณญาณไม่ใช่ฟังไปเรื่อย ๆ แต่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น การเรียนวิชาภาษาไทยมีเพียง 4 คาบ ต่อสัปดาห์ อาจจะน้อยเกินไปถ้าจะสอน จึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะฝึกฝนการฟังให้แก่ นักเรียนได้ตามที่มุ่งหวัง

จุดประสงค์ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ต้องการให้นักเรียนสามารถฟังและอ่านได้อย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การที่นักเรียนจะสามารถฟังได้อย่างมีวิจารณญาณนั้น จะต้องได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและควรจะฝึกฝนตั้งแต่การเรียนในระดับต้น ๆ ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย (2523 : 79) และ ผนอบ โปษะกฤษณะ (2532 : 165) ได้กล่าวไว้ตรงกันในเรื่องของการฝึกการฟังโดยสรุปว่า นักเรียนจะต้องฝึกฝนการฟังให้ฟังเป็น

จึงจะเกิดประโยชน์เต็มที่

การพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนนั้น ครูจำเป็นต้องสอนโดยใช้วิธีการที่ประหยัดเวลา แต่ได้ประโยชน์และใช้สื่อการสอน วิธีการสอนเพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนเช่นที่ พรรณี ชูทัย (2528 : 221) กล่าวว่า "หลักการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดี ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนมีความตื่นตัวในบทเรียนที่จะสอน ควรจัดสภาพการเรียนให้น่าสนใจโดยอาศัยสิ่งเร้าที่มีความหมาย แปลกใหม่ และเข้มข้น อุปกรณ์การสอนและกิจกรรมจะนำไปสู่การเรียนที่ได้ผล"

ด้วยเหตุที่ทักษะการฟังเป็นทักษะที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวันของบุคคลทั่วไป และเรื่องการฟังก็มีบรรจุไว้ในหลักสูตรทุกระดับแต่ความเจริญทางด้านสื่อสารในปัจจุบันนี้การรับสารด้านการฟังมีมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสื่อจากวิทยุ โทรทัศน์ทั้งด้านข่าวสาร ละคร การอภิปราย การโต้วาที การโฆษณาสินค้า เกมโชว์ เป็นต้น แต่ถ้านักเรียนขาดการฝึกฝนทักษะการฟังที่ดี ก็ไม่สามารถนำประโยชน์จากสิ่งที่ได้ฟังมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ผู้ที่มีทักษะการฟังที่ดีย่อมจะได้รับประโยชน์จากการฟังนั้นมากกว่า

เพื่อให้การฟังของนักเรียนเกิดประโยชน์สำหรับตัวนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 อันเป็นระดับที่จำเป็นจะต้องฝึกฝนให้มีความรู้ในการฟังอย่างถูกต้อง เพื่อประโยชน์ในการเรียนระดับสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในด้านกรหาเหตุผล การตีความ การจับใจความสำคัญ การแยกข้อเท็จจริงจากข้อคิดเห็น การวิเคราะห์ และการประเมินค่า

สมมติฐานในการวิจัย

จากผลการวิจัยของ สุภาวดี นัมคณิสร์ (2533) เรื่องการศึกษาผลของการฝึกทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่พระฟาติมา พบว่า หลังการฝึกทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มทดลองมีความสามารถในการฟังอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่าก่อนการฝึกทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังนี้

1. สมรรถิผลทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้แบบฝึกทักษะภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ
2. สมรรถิผลทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 11

คำจำกัดความในการวิจัย

1. การพัฒนา หมายถึง การสร้างเสริม และดำเนินงานให้สิ่งที่เป็นจุดมุ่งหมาย เกิดความก้าวหน้า ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับความรู้ และการฝึกปฏิบัติ
2. ทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถในการฟังภาษาไทยอย่างใช้ความคิด เพื่อหาเหตุผล ตีความ จับใจความสำคัญ แยกข้อเท็จจริงจาก

ข้อคิดเห็น วิเคราะห์ และประเมินค่าสิ่งที่ได้ฟังในแง่ต่าง ๆ

3. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เขตการศึกษา 11

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางให้ครูภาษาไทยได้สร้างแบบฝึกการฟังให้แก่ นักเรียนมากขึ้น
2. เป็นแนวทางให้ครูภาษาไทยได้พัฒนาทักษะอื่นให้แก่ นักเรียนต่อไป

